Людина – це думаюча очеретина.

Блез Паскаль

Лиш очерет навстоячки щось пише,
Навпомацки по шепітній воді,
І над водою й очеретом тиша
Виводить в небо зорі молоді.

Микола Вінграновський

На сіно

Одному студентові час від часу доводилось перетинати всю Україну на потязі, бо мешкав він у Бахмуті, а навчався у Львові. А на такому чималому відтинку дороги може всяке трапитись. І от якось, коли він їхав у купе сам, до нього підсіла вельми симпатична молодичка. Ніхто їм не заважав. Місяць безсоромно підглядав у вікно, за яким швидко минали миготливі тіні дерев та придорожніх будівель, звідки теж блимало-підморгувало світло. Піддавшись звабі романтичної ночі, хлопець до самого ранку декламував вірші чарівній незнайомці. Він був поетом-початківцем, а найбільше щастя для поета – знайти вдячного слухача. Адже, як відомо, жінки люблять вухами. Студент разом з римами виплескував душу в обіймах супутниці. А колеса потяга гоцали йому в такт, виспівуючи по рейках і шпалах свою пісню…

Жінці потрібно було вийти раніше і на знак подяки вона вручила йому сотню гривень. Поет довго пручався, але врешті взяв гроші. Допомагаючи дамі зійти з вагона, він продовжував бурмотіти, що може не треба грошей.

– Треба, треба, бо віслюкам завжди дають на сіно, – долинули за вітром її слова услід даленіючому потягу.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

«Подумаєш, професор!»

Валерій Шевчук уміє покепкувати зі своєї старості. Навантажений двома авоськами, які йому дала донька, він безнадійно намагався сісти в рейсовий автобус, який штурмом взяти не вдалося. Тож гепнувся на тротуар. Добре хоч нічого не зламав, бо не так страшно опинитися на узбіччі дороги, як на узбіччі життя. А в лікарні він усе ж опинився, з часом доводиться латати не лише одяг, а й тіло. Та ще коли біля тебе молоденька медсестричка. Хоча уколи – не головне, адже її ніжні пальчики перед тим, як загнати голку в оте саме місце, проробляли багато інших маніпуляцій. Після її уколу появився синець і набігла гуля, а медсестра й далі штрикала в те саме місце.

– Чи не можна якось обережніше?!

– Подумаєш, професор! – огризнулась медсестра.

«Якби вона знала, що я справді професор», – подумав він...

Лис Микита

Батько Олександра Жарівського був чільним діячем Просвіти у Делятині, тому вирішив разом із братом та їхніми родинами двома обозами їхати на Захід, втікаючи від других визволителів, бо добре знали, хто такі перші. Спочатку втікачі опинилися на околицях Ждинова, де бійці Армії Крайової пристрелили їхнього шваґра лише за те, що розмовляв українською, коли їхав фірою через ліс в сусіднє село за дружиною, яка надумала там зробити собі фризуру. Не знала його жінка, як дорого буде коштувати її красива зачіска. Жінки невиправ-

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ні, навіть під час війни хочуть бути файними й ніякий страх смерті їм не перешкода. Після цього довелося рушати далі – тут їм не місце. Але брат вирішив зі своїми пробиратися до американської зони Західної Німеччини, а тато Олександра постановив собі податися до Праги, до приятеля, який їм допоміг влаштуватися. Лише по дорозі маленький Олесь зазнав втрати: їхня тарадайка підскочила на вибоїні, й ненароком відчинилися дверцята клітки, з якої випурхнула його канарка. Ця картина втечі закарбувалася в пам'яті хлопця назавжди.

Та ось настав 1948 рік. До влади в Чехії прийшли червоні, й батько Олександра сказав: «Ми вже надивилися на своїх комуняк, будемо рушати далі. Найняли місцевого проводиря, щоб їм допоміг переправитися через нічний ліс до Відня. Напівсонний Олесь проснувся від дикого маминого крику:

– Нелько! Він пропав! Заховався за деревом і щез!

Провідник виявився чеським Сусаніним, наперед прихопивши грошенята. Що робити? Вирішили в цьому напрямку рухатися далі самим, аж незабаром почули до болю знайоме:

– Стой! Кто ідьот!

Незабаром опинилися у розподільнику біля Стрия, де їх доволі довго перевіряли на благонадійність, поки не відпустили назад у Делятин. А там їхній дім був зайнятий одним стрибком і довелося поневірятися по всяких напівзруйнованих хижах. Так, у кожного своя довга дорога додому... І міг би вийти великий роман: «О, ангеле! Подивись на свій дім!» Брату тата Олександра все-таки вдалося зі сім'єю потрапити до країни Томаса Вульфа, а для їхньої сім'ї настали важкі часи. Гудбай, Америко!

Тата змусили служити системі: декламувати на її честь. Якось у присутності найвищих чинів і чинуш з

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

якоїсь урочистої нагоди він заходився читати «Лиса Микиту». В залі лячно притихли. Адже були то часи Микити Хрущова. Перший із найперших посадовців встав й обурено звинуватив у зловорожій пропаганді декламатора, пред'явивши йому чи не найтяжче звинувачення на той час. Тато Олександра ледь не загримів у набагато дальші та зовсім протилежні від чесько-австрійського кордону місця.

Добре, що система тихцем і крадькома ховалася за Франком та Шевченком. А проти ікони не попреш! І слів з пісень класика не викинеш. Але якби він читав «Рейнеке-Лиса» Ґете, то його б точно звинуватили у фашизмі. А за це був би вже розстріл.

Я вам з тамтого світу не дам спокою!

Олександра Антонівна Сербенська – дивовижна жінка. Незважаючи на свої дев'яносто два, вона випромінює життя. Втім, не будемо їй бажати «сто лят», щоб не трапився конфуз, як з одним ювіляром, якому виповнилося сто:

– От ви все мені бажали дожити до ста. А тепер що, вмирати?

Олександра Антонівна житиме вічно, бо в серці має те, що не вмирає. Хто її знає – не дасть збрехати. Такі люди не минають і не пропадають. Сторінки її життя закарбовані в Книзі Буття, складають її, так би мовити, квінтесенцію. Хто зустрічався бодай раз із Олександрою Антонівною, отримав від неї світлий відблиск її душі – коштовний скарб, який не купиш навіть за великі гроші.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Основи граматики й правила слововживання вона вклала у тисячі голів, які тепер з вдячністю про це згадують. Утім, не без остраху, бо якщо їхня писанина ненароком потрапить до її рук, то жодних поблажок на русизми й суржик не буде. Сербенської бояться, як вогню, і дуже сумлінно стежать не лише за своєю орфографією, а й за думкою, щоб не розходилася зі словами, адже була й таке.

Та ось на початку двохтисячних хтось пустив чутку, начебто Олександра Антонівна померла. Ні, такі люди, як вона, не вмирають, а відходять… У видавництві дуже засумували, адже з нею вони наче втратили частину себе, і то найкращу, яку вона виплекала й берегла. Без неї життя втрачало частково сенс; саме у таких видатних людях він і центрується. Бо ж сумно на світі – без сенсу та його означення. А в Олександрі Антонівни сенс життя відчувався, як руда в породі. Отож спімнули її добре ім'я гіркою оковитою, а написати некролог вирішили завтра. Вранці ще раз перехилили по келиху, щоб їй земля була пухом, а душа не блукала в нетрях Всесвіту, бо коли прощаємося з близькою людиною, то в якійсь мірі – й із собою. З часом усе більше втрачаєш себе з відходом своїх друзів, без них життя – не життя.

І тут, уявіть собі, Олександра Антонівна завітала до видавництва власною персоною. Працівники сторопіли. Дехто ще навіть чарку тримав і згадував добрим словом покійну, а тепер якась грудка застряла в горлі і стоїть, забувши усі на світі слова. Нарешті Богдан Вовк отямився, підвівся рвучко і не своїм голосом каже:

– Олександро Антонівно! То ви?!

Коли вже пили каву, Богдан не витримав і зізнався:

– Не знаю, як так сталося, Олександро Антонівно, тільки не гнівайтеся, хтось пустив чутку, що ви помер-

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ли. Вчора увечері, а нині зранку ми вже вас пом`янули. Але то добрий знак: довго жити будете!

Глянула на них Олександра Антонівна, лагідно усміхнулася, а потім сказала суворо:

– Хлопці, як будете писати з помилками, то я вам з тамтого світу не дам спокою.

Повірили, бо знали, що Олександра Антонівна пустого не скаже. Найбільше у цій історії дивує, чому саме напередодні публікації некролога вона прийшла до редакції... Це якась містика!

Дерево, що киває

– Цей дуб зі мною говорить! – повідомив Юрко.

– Яким чином? – витріщився на нього я.

– Він мені киває!

У відповідь Юрко клює носом, тримаючи в руці енний келих вина.

– І що він тобі каже?

– Що це місце сили.

Юрків погляд переповнений такою потугою, що на його очі наповзає завіса видимого світу. Він короткозорий, і коли вміст вина в судинах перевищує вміст крові, нічого не бачить навіть перед носом. Через це на нього дуже ображаються, що він багатьох не впізнає і ні з ким не вітається. Хіба сам із собою, коли десь у вітрині раптом блисне його зоресяйне відображення...

– Тут, в яблуневому саду? – перепитую я, щоб упевнитися, як раптом з балкону дерев'яного будиночка на південному схилі пагорба перед зором постає вершечок крони дуба, за яким розкривається мальовнича панорама Винник і тягнуться лісисті обрії далечини – Га-

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

личини, і можна навіть угледіти синкретичну лінію, де небо сходиться з землею та простір з часом.

– Цей дубок нагадує монотонність бубоніння рабина, – белькоче Юрко.

– Яка ж сила у в цьому дубку! – я почувся древнім волхвом.

– Ви хотіли його обчикрижити, а я вам не дала це зробити. – втрутилася Марта, для якої, як для кожної жінки, засвідчити свою правоту є онтологічною потребою і життєвою втіхою. – Тут я оживаю та ніби заново народжуюся! – і її очі засвітилася якимось неземним світлом та красою…

– І що ти там побачив? – спитав я, бо ж він заінтригував мене тим незримим, що його не помітиш без третього ока. Ну і без доброго вина це годі зробити: воно просто замулене й замилене, непромите й незряче. А у винному місті Винниках без справжнього вина перебувати просто немислимо.

– Якісь дивовижно-містичні речі, – не вгавав невгамовний Юрко, і кількість випитого зовсім на нього не впливала. Навпаки, в нього ліпше працювала пам'ять, і він згадував навіть те, чого сам не бачив, але не мав жодного сумніву в його правдивості.

– І що ти там бачиш?

– Як в урочищі Сандармох ведуть на розстріл в'язнів. Розстріляли усіх за чотири дні – тисячу сто людей. Після першого дня зробили невелику перерву. Табірники зачули недобре й почали масово втікати. Тоді їх почали виводити по двоє зв'язаними, що дуже сковувало, і вже ніхто не зміг вирватися з пазурів смерті… Не пригадую, хто з ким був зв'язаний: Підмогильний з Хвильовим, Крушельницький з Поліщуком – чи навпаки?

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>